

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації аспіранта Пономарьової Катерини Володимирівни на тему: «Хірургічне лікування легеневих кровотеч із застосуванням мініінвазивних катетерних технологій», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 222 «Медицина», спеціалізація «хірургія»

За дорученням Вченої ради ДУ «Інститут загальної та невідкладної хірургії ім. В. Т. Зайцева НАМНУ» від 19.12.2019 р. рецензенти у складі: д. мед. н., професор Прасол В. О., завідувач відділення гострих захворювань судин ДУ «Інститут загальної та невідкладної хірургії ім. В. Т. Зайцева», д. мед. н., доцент Смачило Р. М., завідувач відділення хірургії печінки та жовчовивідних шляхів ДУ «Інститут загальної та невідкладної хірургії ім. В. Т. Зайцева НАМНУ» розглянули дисертаційну роботу Пономарьової К. В. «Хірургічне лікування легеневих кровотеч із застосуванням мініінвазивних катетерних технологій», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 222 «Медицина», спеціалізація «хірургія» щодо визначення наукової новизни, теоретичного та практичного значення роботи.

1. Актуальність теми. Незважаючи на безсумнівні досягнення в області діагностичної медицини та малоінвазивної хірургії, легенева кровотеча залишається потенційно тяжким і невідкладним станом. 28% клініцистів, що спеціалізуються на захворюваннях органів грудної клітини, стикаються з фатальним результатом при легеневих кровотечениях (ЛК), при цьому причиною летальних випадків як правило є асфіксія, а не геморагічний шок. Легенева кровотеча може варіювати від одиничних прожілок крові в мокроті до масивної легеневої кровотечі, при цьому незалежно від обсягу крововтрати ЛК завжди представляє загрозу життю для пацієнта і є

для пацієнта і є передвісником масивної кровотечі.

На сьогоднішній день смертність від хвороб органів дихання в Україні займає третє місце після хвороб серцево-судинної системи і онкологічних захворювань. При цьому одним із частих ускладнень захворювань органів дихання є легенева кровотеча.

За даними різних авторів життєзагрожуючих ЛК розвивається у 1 - 5% пацієнтів. Таким чином, синдром ЛК завжди вимагає проведення розгорнутої, швидкої діагностики і своєчасних лікувальних заходів. Найчастіше ЛК є наслідком патологічних змін в артеріях великого кола кровообігу: бронхіальних і небронхіальних (90% випадків). І тільки в 5% випадків кровотеча виникає з судин малого кола кровообігу.

Легенева кровотеча є найбільш небезпечним ускладненням цілого ряду захворювань. Виділяють 40 нозологічних форм, деякі автори описують ЛК як ускладнення при більш ніж 100 захворюваннях. За різними даними, в більш ніж 40 % випадків (за іншими джерелами – до 66 %) ЛК виникають у хворих на туберкульоз легень, в 30-35 % у хворих із гнійними захворюваннями легень, в 10-15 % - при пухлинах легень, останні відсотки ЛК приходяться на частку більш рідких захворювань легень та системних захворювань. За останнє десятиріччя у виникненні ЛК зросла роль обструктивних та гнійних захворювань легень.

Значна кількість хірургічних засобів боротьби з цим загрозливим ускладненням досить часто затруднює вибір оптимальної тактики лікування та приводить до розширення показань для подальшого виконання хірургічних втручань, які можуть несприятливо впливати на очікувані результати лікування та реабілітацію хворих у ранньому та віддаленому періодах.

Незважаючи на певні досягнення хірургічного ЛК кровотеч, що пов'язано з використанням ендоваскулярних технологій, летальність при цьому залишається достатньо високою та за даними різних авторів коливається від 15,1% до 57,0 %.

На сьогоднішній день рентгенендоваскулярна оклюзія (РЕО) бронхіальних артерій дозволяє пацієнтам уникнути оперативного втручання на висоті кровотечі. В даний час розроблені нові методи діагностики та лікування хворих з легeneвими кровотечами, але незважаючи на це, не існує єдиного підходу до вибору методів обстеження і способів зупинки легеневої кровотечі.

2. Зв'язок роботи з державними науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано у відділенні хірургії органів грудної порожнини ДУ «Інститут загальної та невідкладної хірургії ім. В.Т. Зайцева НАМН України» у межах планової НДР П.01.14 «Розробка хірургічної тактики з використанням мініінвазивних технологій у хворих з неспроможністю кукси бронху», (№ держреєстрації 0114U000083). Дослідження є фрагментом НДР.

3. Наукова новизна отриманих результатів.

Вперше в роботі встановлено, що причинами рецидивів легeneвих кровотеч у хворих з різними захворюваннями легенів були ушкодження гілок бронхіальних артерій середнього та більшого діаметру. Оцінено безпеку та надійність ендоваскулярних методів діагностики та лікування легeneвих кровотеч з різних груп бронхіальних артерій у ранньому післяопераційному періоді після ендоваскулярного гемостазу.

Установлені відмінності та особливості рентгенанатомічної будови судинного русла бронхіальних артерій у хворих з легeneвими кровотечами. Обґрунтовано класифікацію легeneвих кровотеч за ступенем тяжкості й інтенсивності крововтрати та доведено доцільність її застосування.

Уточнені наукові дані про прямі та непрямі ознаки ангіографічної картини в судинах, що свідчать про джерело кровотеч, до і після виконання різних методів ендоваскулярного лікування.

Обґрунтовані результати ендоваскулярного гемостазу бронхіальних артерій в залежності від способу ендоваскулярного лікування та виду емболізаційного матеріалу. Розроблений новий спосіб лікування хворих з легeneвими кровотечами який полягає в обтурації бронхіальних артерій

різного діаметру за допомогою введення в них щільного конгломерату (сполучень емболів та спіралей) та доведена ефективність впровадженої нової методики.

Встановлено, що зниження функції зовнішнього дихання пов'язано з прогресуючими фіброзними змінами трахеобронхіального дерева та легеневої паренхіми, які призводять до погіршення вентиляційної та газообмінної функції легенів.

Розроблено алгоритм дій для діагностики та лікування пацієнтів з легeneвими кровотечами, що дозволяє виявити локалізацію джерела кровотечі з подальшою можливою обтурацією судини, що кровоточить.

4. Практичне значення отриманих результатів.

В дисертаційній роботі проведено докладний аналіз надання хірургічної допомоги хворим з легeneвими кровотечами, на основі чого запропоновано комплексну діагностично-лікувальну схему, застосовану у дослідженні, що дозволило значно підвищити ефективність лікування. Розроблена та впроваджена до клінічної роботи оптимальна хірургічна тактика та методи лікування хворих з легeneвими кровотечами (Патент України №113048 «Спосіб лікування хворих з легeneвими кровотечами» від 10.01.17 р.).

Запропоновано та апробовано застосування комплексу інструментальних та хірургічних, переважно мініінвазивних втручань, з урахуванням показань та протипоказань і термінів застосування методів консервативного лікування хворих з легeneвими кровотечами.

Вивчення функції зовнішнього дихання дозволило виявити можливість рецидиву легеневої кровотечі у хворих, що може негативно впливати на безпосередні результати лікування.

Показано, що ендovasкулярна емболізація бронхіальних артерій забезпечує зупинку легеневої кровотечі незалежно від її етіологічного фактору, тим самим позбавляє пацієнта від оперативного втручання на висоті кровотечі, також емболізація бронхіальних артерій дозволяє знизити

ризикбезпосереднього рецидиву кровотечі.

Доведено, що повторне виконання ендovasкулярної емболізації бронхіальних артерій має таку саму ефективність як і первинна і може бути показана для зупинки рецидиву кровотечі.

5. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертація побудована на достатньому методичному рівні, мета і завдання роботи логічно впливають із детального аналізу сучасного стану проблеми, сформульовані задачі відповідають меті і визначають шляхи її вирішення. Використані надійні та апробовані загально- клінічні, інструментальні методи дослідження. Проведено ретельну статистичну обробку результатів дослідження.

Обсяг клінічних спостережень достатній в кількісному відношенні для обґрунтування висновків і практичних рекомендацій – 117 пацієнтів із легeneвими кровотечами різного ступеня тяжкості, які знаходилися на лікуванні у відділенні хірургії органів грудної порожнини ДУ «Інститут загальної та невідкладної хірургії ім. В.Т. Зайцева НАМН України». Всі розподілені групи хворих репрезентативні за віком, статтю, супутньою патологією. Використані методики клінічних, лабораторних, інструментальних, променевих досліджень дозволяють отримати достовірні дані, які піддані статистичній обробці з використанням пакету сучасних програм. Виконана робота забезпечує належний рівень обґрунтування основних наукових положень дисертації, висновків і рекомендацій.

6. Повнота викладу матеріалів дисертаційного дослідження в опублікованих працях.

За темою дисертації опубліковано 16 наукових праць, у тому числі 4 статті у вітчизняних наукових фахових виданнях, 2 статті у виданнях, що цитується наукометричною базою «Scopus», 2 статті у Європейському виданні, рекомендованому МОН України, 7 тез матеріалів доповідей на наукових, конгресах та конференціях, 2 з них - зарубіжні. Отримано 1 патент

України на корисну модель.

7. Апробація результатів дисертації. Матеріали дисертаційного дослідження було доведено на засіданні Вченої ради ДУ «Інститут загальної та невідкладної хірургії ім. В. Т. Зайцева НАМНУ» 19.12.2019. Основні положення дисертації оприлюднено та обговорено на виступах на науково-практичних конференціях: «Актуальні питання невідкладної хірургії», 2-3 квітня, 2015 р., Харків, «Торакальна хірургія України сьогодні: виклики та шляхи їх подолання», 1-2 жовтня 2015р., Харків, «Uzhhorod Medical Students Conference», 20-23 квітня 2016, Ужгород, «Актуальні питання невідкладної хірургії», 7-8 квітня, 2016 р., Харків, «Uzhhorod Medical Students Conference», 26-29 квітня 2017, Ужгород, «Тенденції розвитку клінічної експериментальної хірургії», 9 червня, 2017 р., Харків, «10th International Scientific Interdisciplinary Conference (ISIC)», 24-26 May, 2017, Kharkiv, «Актуальні питання невідкладної хірургії», 4-5 квітня, 2019 р., Харків, «Osterreichischer chirurgen congress», 6-8 Juni, 2018 р., Vienna, Austria, «60 Osterreichischer chirurgen congress», 19-21 Juni, 2019 р., Innsbruck, Austria.

8. Недоліки дисертаційної роботи щодо їх змісту і оформлення

Принципових недоліків щодо обґрунтування основних положень дисертаційного дослідження немає. Проте, є ряд зауважень: в тексті зустрічаються поодинокі орфографічні та стилістичні помилки, неточні вирази, розділ 1- огляд літературних джерел бажано було б скоротити за рахунок розширення інших, деякі розділи переобтяжені цифровим матеріалом.

Разом з тим, загальне враження від дисертації позитивне, а зауваження не знижують цінності та актуальності дисертаційного дослідження й не несуть принципового характеру.

9. Відповідність дисертації вимогам, які пред'являються до наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 222 «Медицина», спеціалізація «Хірургія».

В дисертаційній роботі Пономарьової Катерини Володимирівни

«Хірургічне лікування легеневих кровотеч із застосуванням мініінвазивних катетерних технологій», що виконана під керівництвом директора ДУ «Інститут загальної та невідкладної хірургії ім. В. Т. Зайцева НАМНУ» член-кореспондента НАМНУ, професора, д. мед. наук Бойка В. В., на достатній кількості спостережень лікування хворих з легенежими кровотечами з використанням сучасних високотехнологічних методів діагностики та застосуванням ендovasкулярних катетерних технологій, розроблена схема діагностики, що складається з послідовних мініінвазивних методик, які виявляють локалізацію й джерело кровотечі з подальшим здійсненням ефективної оклюзії пошкодженої судини, з обов'язковим виключенням усіх гілок бронхіальних артерій патологічної зони та дозволяє уникнути невідкладних порожнинних оперативних втручань на висоті кровотечі, знизити частоту рецидивів з 20,5% до 6,4%.

Висновки автора сформульовані конкретно та відповідають поставленим задачам та меті дослідження.

Таким чином, дисертаційна робота Пономарьової Катерини Володимирівни «Хірургічне лікування легеневих кровотеч із застосуванням мініінвазивних катетерних технологій», яка подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD), за спеціальністю 222 «Медицина», спеціалізація «Хірургія» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке виконане на високому рівні та вирішує поставлене перед дисертаційною роботою актуальне наукове завдання сучасної хірургії.

За своєю актуальністю, науковою новизною, обсягом проведеного дослідження, обґрунтованістю, достовірністю, глибиною узагальнень, висновків і практичних рекомендацій дисертаційна робота відповідає вимогам пункту 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 167 та вимогам до оформлення дисертацій, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, які пред'являються до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD), а

з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 167 та вимогам до оформлення дисертацій, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, які пред'являються до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD), а здобувач заслуговує присудження йому наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 222 «Медицина», спеціалізація «Хірургія».

Рецензенти:

д. мед. н., професор

Прасол В. О.

д. мед. н., доцент

Смачило Р. М.

